

ЕКОНОМІЧНА ТА СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ І ТУРИЗМ

УДК 338.48–44(204)

DOI: 10.18524/2303–9914.2023.1(42). 282238

Л. С. Дімова¹, канд. педагог. наук, доцент

В. В. Яворська², доктор географ. наук, професор

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,

¹кафедра іноземних мов гуманітарних факультетів,

²кафедра економічної та соціальної географії і туризму

24 /26, Французький бульвар, м. Одеса, 65058, Україна

dimova.larysa@onu.edu.ua, yavorskaya@onu.edu.ua

¹ORCID ID: 0000–0002–4393–1804

²ORCID ID: 0000–0002–7449–7908

ІСТОРИЧНИЙ КРУЇЗНИЙ ТУРИЗМ В БІОСФЕРНИХ РЕЗЕРВАТАХ ЮНЕСКО: «ЧОРНОМОРСЬКИЙ» ТА «ДЕЛЬТА ДУНАЮ»

(співпраця Наукового гуртка іноземними мовами на честь Почесного Президента – Пані Галини Семенівни Дімової (Шутько) «Історія Ізмаїльського Червоного Хреста» та Геолого-географічного факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова)

В статті розглядається круїзний туризм під кутом міждисциплінарних досліджень іноземними мовами в історичній площині, обрані резервати ЮНЕСКО півдня України, що містять маршрути Плавучих шпиталів Червоного Хреста м. Ізмаїл часів Першої світової війни, їх включення до нішового сегменту круїзного туризму через досвід навчання магістрів спеціальності 242 Туризм французької мови як другої іноземної.

Ключові слова: Історичний круїзний туризм, Науковий гурток іноземними мовами «Історія Ізмаїльського Червоного Хреста», біосферні резервати ЮНЕСКО: «Чорноморський» та «Дельта Дунаю», нішеві сегменти круїзного туризму, спеціальність 242 Туризм.

ВСТУП

Південь України налічує унікальні природні та історичні скарби. Перші вже мають світове визнання, другі – активно досліджуються та можуть надати історичний поштовх локальним туристичним атракціям.

В статті аналізується можливість поєднання природних багатств, внесених у Всесвітню мережу біосферних резерватів (БР) – *сухопутних, прибережних/морських територій або їхніх поєднань, які є визнаними на міжнародному рівні в рамках Програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера»* (Програмі ..., 2021) та

забутих фактів з міжнародної історії Першої світової війни, які відбувались в їх акваторіях та прилеглих територіях.

Йдеться про Чорноморський БР та Транскордонний українсько-румунський БР «Дельта Дунаю» – комплексні природоохоронні території – природні ресурси Одеської області, які користуються незмінною світовою туристичною увагою, адже саме туризм, в якості суспільного феномену сприяє процесу їх пізнання та популяризації.

Резервати морських та річкових територій півдня України досліджуються з огляду круїзного туризму під кутом пошукової 9-річної роботи в історичній площині, яка з 2019 р. проводиться на відділенні туризму Геолого-географічного факультету, де перший співавтор статті викладає здобувачам другого (магістерського) рівня французьку мову в рамках курсів: «*Друга іноземна мова (за професійним спрямуванням)*», «*Іноземна мова (за професійним спрямуванням)*», «*Туризмологія*», пропонує курс за вибором «*Туристичний потенціал франкомовних країн*» та керує Науковим міждисциплінарним університетським гуртком іноземними мовами з історії Міжнародного Червонохрестного руху, що об'єднано інтересом до вивчення французької мови в площині наукових досліджень.

Напрямок Гуртка з історичного туризму за сприяння другого співавтора статті – Гаранта спеціальності 242 Туризм, професора НАН України, декана геолого-географічного факультету Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, вивчає можливість включення накопичених історичних досліджень іноземними мовами в розробку туристичних круїзних маршрутів вітчизняного та міжнародного рівня (Dimova, 2022; Mudra, 2021; Dimova, Vasul, 2022) з дослідженням в перспективі (ехолокацією, дайверним пошуком або підводною археологією) акваторії 0 – кілометру Чорного моря – можливого міста затоплення одного з суден.

На думку українських фахівців (Андреева Н.М., Антоненко І.Я., Бабаченко М.В., Басюк О.В., Власенко О.С., Жіхарева В.В., Зацепіна, Корнілова В.В., Левінська Т.І., Ляховська О.С., Мельник І.Л., Нездоймінов С.Г., Сич В.А., Топчієв О.Г., Яворська В.В., Ярова Н.В. та інші) в напрямку розвитку круїзного туризму існують перспективи для економіки України, яка має велику історію та давні витоки (Круїзи Дніпром, Дунаєм, Чорним морем) (Ляховська, 2013).

Історичний туризм як різновид туризму має на меті відвідання локації, пов'язаної з історією та історичною спадщиною. Гурток обрав локації двох акваторій: Чорного моря, якою пролягав маршрут побудованого/ перебудованого у м. Миколаїв та м. Херсон (за різними даними) водного транспорту для Червоного Хреста, м. Ізмаїл та дельти Дунаю, якою користувалися ці плавучі шпитали в пост-імперський період історії України за наявними архівними матеріалами, а також прилеглу до морського вокзалу територію м. Ізмаїл.

Стаття, продовжує розпочату першим співавтором міждисциплінарну серію «*Іншомовний туристичний цикл*»: досліджено міждисциплінарний підхід

щодо викладання французької мови, досвід розв'язання проблеми міждисциплінарності (Дімова, 2020), внесок туризмологічної школи Франції (Дімова, 2021), круїзний туризм (Dimova, Vacul, 2022).

Метою статті є аналіз можливостей поєднання використання напрямку історичного туризму роботи Наукового гуртка, пов'язаного з нішевим локальним круїзним туризмом, дослідженням можливості включення накопичених історичних фактів в розробку туристичних маршрутів вітчизняного та міжнародного рівня в рамках міждисциплінарного контексту франкомовної підготовки магістрів зі спеціальності 242 Туризм, спеціалізації туристичне обслуговування, з орієнтацією на сучасний ринок освітніх послуг.

Завдання статті полягають у вирішенні теоретичних питань, зокрема розкриття сутності і змісту локального історичного нішевого круїзного туризму, можливості включення локальної героїчної історичної спадщини в існуючі круїзні маршрути як національні, так і міжнародні.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Матеріалами дослідження виступають архівні документи та публікації в засобах масової інформації дослідників-істориків, краєзнавців та музейних працівників Одеси та Одеської області, франкомовні наукові академічні видання, видання міжнародних конференцій, а також навчальні матеріали міжнародних офіційних сайтів вищих навчальних закладів, на яких розміщені наукові публікації Гуртка, якими можуть користуватися здобувачі магістратури, що вивчають французьку мову в якості другої іноземної (Дімова, 2022), а також аналітичні записки, офіційні сайти морських агенцій, кампаній, паропластв та фахові наукові публікації з круїзного туризму.

Гурток «Історія Ізмаїльського Червоного Хреста» започаткував свою діяльність завдяки ініціативі та сприянню свого Почесного голови (за європейською традицією – Почесного Президента) – пані Галини Семенівни Дімової (Шутько) – Голови Ізмаїльської організації Товариства Червоного Хреста (2002–2018 р.р.), члена Президії Одеської обласної організації Товариства Червоного Хреста України (2002–2018 р.р.), Ветерана медичної праці, володаря Вищої нагороди Товариства Червоного Хреста України – «Vis Humanitatis!», Почесної відзнаки Одеської обласної державної адміністрації, інших численних знаків поваги (Висловлюємо ..., 2021).

Поруч з повсякденною сумлінною працею в Товаристві з 2002 р. пані Галина Семенівна по крупицях збирала історичні факти та архівні довідки з історії організації та передала їх Гуртку в 2013 р. В 2021 р., на жаль, вона покинула цей світ, але її ім'я продовжує жити в діяльності та назві Гуртка.

Гурток проводить дослідження на основі Положень про Науковий гурток, розпочавши свою діяльність на історичному факультеті та факультеті романо-германської філології в 2013 р., пізніше на філософському факультеті, який незабаром увійшов до складу факультету історії та філософії та на відділенні

міжнародних економічних відносин факультету міжнародних відносин, політології та соціології, досліджуючи маловідомі історичні факти, філософію та сьогодення локального осередка Одещини в контексті Міжнародного Червонохресного руху (Dimova, 2021; Mudra, 2022; Vacul, 2022).

Яскравим фактом цього періоду історії України на Одещині стала Звитяга медичного персоналу Червоного Хреста (менше 30 осіб) в день запеклих бомбардувань м. Ізмаїл (03.07.1918 р.) та транспортування під шквальним вогнем більш ніж 2000 поранених за добу, що підтверджується архівними довідками (Шишкіна, 2008).

Гурток намагається встановити маршрути слідування побудованих з участю місцевої громади медичних суден для потреб Червоного Хреста м. Ізмаїл з міст Миколаїв/Херсон, а також маршрути перевезення Дельтою Дунаю поранених в безпечні міста, якими користувались ці плавучі шпиталі. Сьогодні, як ніколи, актуальність подій того часу перетинається з сучасними і стає більш близькою та драматичною.

Використані методи аналізу, аналогії, дедукції та аксіоматичний метод, а також філософські методи пояснення суперечливості та складності розвитку міжкультурних інтеракцій.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Результатом є здатність визначення особливостей загальних наукових понять та категорій історичного круїзного туризму із застосуванням їх у науково-дослідній та професійній діяльності.

Річкові та морські акваторії, якими в часи Першої світової війни користувалися Плавучі шпиталі Червоного Хреста на Дунаї в місті Ізмаїл нині входять до двох БР: «Чорноморський» та «Дельта Дунаю».

Чорноморський БР (сертифікат ЮНЕСКО від 15.02.1985 р.) є найбільшим в Україні, його площа становить 109 956,8 га та найбільшим морським резерватом у Східній Європі, площею морської акваторії – 9 435,8 га та репрезентує прибережні території Чорного моря і сухого південно-європейського степу (Програмі..., 2021).

На його території – унікальному поєднанні зональних та азональних компонентів з водно-болотними угіддями міжнародного значення містяться 5 материкових ділянок, понад 20 середніх і малих островів, дві морські затоки – Тендрівська та Ягорлицька (включені до Рамсарської конвенції) з загальною площею суші – 14 819 га, акваторій – 94 435,8 га.

Різноманіття природних умов зумовлює багатство флори, фауни та орнітофауни, понад 50% видів яких підлягають охороні згідно з Бернською конвенцією або включені до Європейського Червоного списку тварин і рослин.

Цей резерват, розташований на північному узбережжі Чорного моря, приблизно за 45 км на південний захід від м. Херсон, де оберігаються мілководні прибережні озера і лимани та внутрішні заболочені землі, дюни, галофітні

приморські степи та лісові ділянки. Прилегли території традиційно виконують функції природних ядер (площею 89 634,8 га), буферних (площею – 41 475,2 га) і перехідних зон (42 890 га). Загальна площа БР – 174 000 га (Загородний, 2014).

На території резервату розташовані водно-болотні угіддя міжнародного значення «Тендрівська затока», «Ягорлицька затока», території Смарагдової мережі Європи UA0000017 «Чорноморський біосферний заповідник» – важливий для збереження птахів (ІВА-територія), UA0000097 «Національний природний парк «Білобережжя Святослава» та UA0000215 «Кінбурнська коса» (Загородний, 2014).

БР Дельта Дунаю (сертифікат ЮНЕСКО від 02.02.1999 р.) загальною площею 623 тис. га є складовою частиною транскордонного румунсько-українського БР ЮНЕСКО і входить до Дунайського біосферного заповідника України площею 50 252,9 га у лабіринту води та суші з безліччю озер, каналів та островів у поніззі Дунаю (Сайт..., 2023).

Дельта Дунаю є найбільшою дельтовою екосистемою Європи, а також найбільшою в Європі системою очищення води. Тут зустрічається біля 312 видів птахів, які використовують дельту під час міграцій, зимівлі або постійного проживання та тварин, 90 видів риб (Сайт..., 2023).

Безперечно, ці унікальні території мають великий потенціал для розвитку нішового круїзного туризму, а в віддаленій перспективі – масового круїзного туризму з додаванням історичного контексту навколишньої місцевості, що особливо актуально в умовах глобалізації круїзної індустрії.

За аналітичною запискою *Круїзне судноплавство як чинник розвитку приморських регіонів України* наявність та використання об'єктів туристичної, портової та міської інфраструктури, яку складають пам'ятки архітектури, природи, історії, а також якість сервісу, туристичної інформації іноземними мовами, мають синергетичний ефект для розвитку місцевої економіки (Тищенко, Филипенко, 2013).

Масовий (пасажиромісткістю від 2000 осіб всесвітніх туристичних круїзних брендів “Cruise Baltic”, “Atlantic Alliance”, “Cruise Saint Lawrence”) та нішевий (індивідуальний туризм на судах невеликого розміру, пасажиромісткістю до 500 осіб) круїзний туризм через свою універсальність передбачає рекламування туристичних можливостей регіону з позицій унікальності історичних, культурних, туристичних пам'яток кожного портового міста.

Чорне море за географічним положенням не є транзитним, оскільки потребує не менше 5 портів для масового круїзного туризму з відповідною інфраструктурою, які мають порти – Одеса (Україна) та Констанца (Румунія). Круїзний напрям для Чорноморського масового сегменту потребує об'єднання зусиль з метою створення унікального туристичного продукту з високою якістю послуг, з урахуванням як його переваг (одночасне відвідання декількох країн; комфортабельні нічні переходи, рівновіддаленість портів; їх близькість до центрів міст; унікальність пам'яток; можливості відпочинку), так і недоліків

(обмеження проходження Босфором суден довжиною більше 300 м; зниження попиту через рівень доходів; посилення конкуренції; політичні та безпекові проблеми, залежність від круїзного сезонного туризму Середземного моря).

Глобальні тенденції потребують створення власного образу від круїзних портів світу (розвиненість портової інфраструктури, транспорту (індивідуальний дизайн, великий набір послуг, розваг та сервісу для понад 3000 осіб), представники яких вважають найпривабливішим кільцевий маршрут з відвідуванням портів України, Грузії, Туреччини, Болгарії, Румунії.

З 2008 р. в Одесі здійснюються кругові круїзи по Чорному та Середземному морям компанією «MSC», в 2018 р. для розвитку круїзного судноплавства в Чорному морі відновлені круїзи з портами Болгарії та Румунії, в рамках договорів між портами Одеса, Констанца (Румунія), Варна і Бургас (Болгарія). Одеський порт з 2020 р. відмінно приймає круїзні лайнери, що позитивно вплинуло на економічний розвиток, адже Одесу активно відвідували туристи з Америки, Швейцарії та Німеччини (Сайт інфлоткруїзу, 2018), але все припинено з 24.02.2022 р.

В Україні як окремих напрямків сформувалась організація круїзів за маршрутом «ріка-море», зокрема, круїзи по Дунаю. З 1991 р. відновлена круїзна лінія «Від Альп до Чорного моря». Від Пассау (Німеччина) до української частини дельти Дунаю в порти Ізмаїл та Вілкове, заходи круїзних суден ЧАО «Українське Дунайське пароплавство» (УДП), іноземних фрахтувальників та судовласників. Туристи беруть участь у берегових та водних екскурсійних програмах, відвідують Дунайський біосферний заповідник з виходом до Чорного моря та нульового кілометра, піших екскурсій м. Вілкове та автобусних – м. Ізмаїл. ЧАО «УДП» за щорічними підсумками навігаційних сезонів 2016–2021 років проводило міжнародні круїзні лінії з залученням на чотирьох судах в середньому від 3 300 до 3 500–3 800 туристів за сезон (Сайт УДП, 2022).

В 2021 р. вперше відкрився круїзний сезон по Дунаю трипалубним річковим кораблем «MS Diana» (80 місць) з 4-добовими круїзами Георгіївським та Сулінським гірлами від знайомства з м. Ізмаїл, румунською дельтою, заповідником Сакалін, морським узбережжям та м. Тулча (Лубченко, 2021).

Наявні можливості дозволяють в майбутньому запропонувати додавати до знайомства з унікальною флорою та фауною БР ЮНЕСКО, історичну спадщину прилеглих територій, зокрема м. Ізмаїл, що дозволить поєднати круїзний туризм з історичним.

На прикладі досліджень водних акваторій, якими користувались Плавучі шпиталі Червоного Хреста, підготовлено історичний матеріал з можливістю його подальшого використання в рамках історичного туризму задля збереження історичної спадщини, виділення її унікальності, створення у місцевого населення почуття гордості і відповідальності за унікальну спадщину, можливість ділитися нею з туристами.

Розробки Гуртка в цій площині співпали з науковими дослідженнями з питань круїзного туризму кафедри економічної та соціальної географії і туризму (Топчієв, Сич, Яворська, 2020), оскільки круїзний туризм, як *найперспективніший ... створює мультиатрибутивний продукт* (Антоненко, Мельник, 2013).

Фахівці констатують доступність круїзів, що пропонуються зарубіжними компаніями, зацікавленість до вітчизняного круїзного туристичного продукту як морського і річкового, так і змішаного типу (Ляховська, 2011), розширення програм обслуговування, зростання попиту на круїзні послуги в рамках Морської доктрини України (Нездоймінов, Андреева, 2013), до українських компаній: Одеської філії ДП АМПУ та ЧАО «УДП».

Розвиток круїзного туризму в Чорноморському регіоні, його тенденції, загрози та можливості на тлі розвитку світового круїзного ринку обумовлюють інтерес до цієї сфери як з боку вітчизняних морських портів, що мають пасажирські термінали і можливість приймати круїзні судна значних розмірів, так і з боку потенційних круїзних операторів і компаній (Басюк, 2014).

Поєднання професіоналізму за фахом, знання туристично-привабливих фактів локальної історії та можливість донести їх засобом першої або другої іноземних мов дозволяє сучасному фахівцю з туризму значно оптимізувати наявні туристичні маршрути, зробити їх більш цікавими та популярними, запропонувати додати їх у вже існуючі маршрути, або створити зовсім нові, які будуть користуватися попитом та привертати додаткову економічну увагу.

ВИСНОВКИ

Дослідження з історичного круїзного туризму в БР ЮНЕСКО: «Чорноморський» та «Дельта Дунаю» Науковим гуртком на честь Почесного Президента – Пані Галини Семенівни Дімової (Шутько) «Історія Ізмаїльського Червоного Хреста» в подальшому як окремо, так і спільно з відділенням туризму геолого-географічного факультету Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, може стати проектом, який об'єднає в собі складові, представлені в цій статті та дозволить презентувати оригінальний туристичний продукт як національного, так і міжнародного рівня, річного/морського круїзного типу, в поєднанні з можливостями БР ЮНЕСКО у світі.

При залученні міжнародної команди або міжнародних грантів, це зможе підвищити економічну складову нішового локального туризму, надати робочі міста та новий поштовх розвитку і відновленню територій. Враховуючи, що світ трансформується в усіх сферах життя внаслідок світових пандемій та військових дій на різних континентах, в тому числі і Європейському (з 24.02.2022 р. – в Україні), невідомо проходять зміни в різноманітних сферах, зокрема в сфері туризму та рекреації, вищій освіті, інтеграції систем освіти і науки.

Розвиток морських та річкових пасажирських перевезень має величезне значення, оскільки підвищує рівень привабливості, збільшує обсяг туристичного

поток, підвищує рівень та якість туристичних послуг, адже попит на круїзи залишається високим – до 15 млн осіб у світі щороку.

До подальших перспектив розвитку слід зазначити дослідження та екстраполяції елементів французького досвіду деяких питань річкового та морського туризму круїзного типу з урахуванням можливостей конкретної місцевості, більш глибоке дослідження акваторії дельти Дунаю, зокрема Сулінського гирла, яким 03.08.1918 р. користувались Ізмаїльські плавучі шпиталі Червоного Хреста.

В більш віддаленій перспективі може бути запропонована розробка Програми розвитку туризму на основі використання даної унікальної історичної спадщини місцевості та Проект підводного історичного туризму.

Нові умови вимагають перегляду напрямків розвитку круїзного бізнесу в Україні, яка має 2590-кілометровий вихід до країн Євросоюзу, але при цьому більшість туристів бронює круїзи без українських посередників, через інших агентів, зі знижками у вигляді «on-board credit» та іншими видами бонусів.

Це велике поле діяльності для вітчизняного туристичного бізнесу, адже в майбутньому, саме туризм (історичний, круїзний, річковий та морський) може дозволити відродити нашу країну.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Антоненко І. Круїзний туризм в Україні: тенденції та перспективи розвитку, Мельник І. (2016). URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=econ_2016_3_2 (дата звернення: 01.04.2022).

Висловлюємо співчуття з приводу смерті Дімової (Шутько) Галини Семенівни – Товариство Червоного Хреста України. URL: <https://redcross.org.ua/2021/10/%d0%b2%d0%b8%d1%81%d0%bb%d0%be%d0%b2%d0%bb%d1%8e%d1%94%d0%bc%d0%be-%d1%81%d0%bf%d1%96%d0%b2%d1%87%d1%83%d1%82%d1%82%d1%8f-%d0%b7-%d0%bf%d1%80%d0%b8%d0%b2%d0%be%d0%b4%d1%83-%d1%81%d0%bc%d0%b5%d1%80/> (дата звернення: 16.01.2022).

Дімова Л. С. Міждисциплінарний підхід в програмах магістерського рівня з викладання другої іноземної мови зі спеціальності 242 Туризм | Вісник Одеського національного університету. Географічні та геологічні науки, том 25, 2 (37), Одеса, 2020. 325–335. URL: <http://visgeo.onu.edu.ua/article/view/216556> (дата звернення: 31.03.2022).

Корнілова В. В. Сучасні тенденції розвитку круїзного ринку світу. Економічна наука. Інвестиції: практика та досвід. № 5. 2018. С. 20–25.

Круїзам в Чорному морі бути. Сайт Інфлоту <https://inflocruises.com/ua/news/view/news-black-sea> (дата звернення: 31.03.2022).

Ляховська О. С. Круїзний туризм в Україні – туристична бібліотека InfoTour.in.ua. URL: <https://infotour.in.ua/lyahovska.htm> (дата звернення: 01.04.2022).

Михайлова Ю. В. Обеспечение устойчивого функционирования судоходных предприятий на круизном рынке Черноморского региона: Дис. ... канд. экон. наук 08.00.04 / Ю. В. Михайлова // ИПРЭЭИ НАНУ. Одеса, 2009. 289 с.

Нездойминов С., Андреева Н. Морской круизный бизнес как вектор международной интеграции морехозяйственного комплекса Украины. *Економист*. 2014. № 7. С. 43–45.

Нездойминов С. Г., Андреева Н. М. Круїзний туризм в контексті Морської доктрини України, Андреева Н. М. 2013. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Mre_2013_4_12 (дата звернення: 01.04.2022).

Програмі ЮНЕСКО «Людина і біосфера» – 50 років! 30.11.2021. NASU New. URL: <https://www.nas.gov.ua/EN/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=8470> (дата звернення: 01.04.2022).

Топчієв О.Г., Сич В.А., Яворська В.В. Напрями систематизації рекреаційних благ | Вісник Одеського національного університету. Географічні та геологічні науки, том 25, Вип. 2(37), Одеса, 2020. 199–212. URL: <http://visgeo.onu.edu.ua/issue/view/13120> (дата звернення: 31.03.2022).

Черноморський біосферний заповідник, Україна. ЮНЕСКО. URL: <https://www.unesco.org/en/biosphere/chernomorskiy-biosphere-reserve-ukraine> (дата звернення: 15.04.2023).

Шишкіна Р. Говорят забытые герои. Курьер недели. Измаил, 05.04.2008.

Danube Delta – UNESCO World Heritage Centre. URL: <https://whc.unesco.org/en/list/588/> (дата звернення: 15.04.2023).

Dimova L. Recherches historiques du Cercle scientifique d'Odessa «Histoire de la Croix-Rouge d'Izmail» // The Annals of «Dunarea de Jos» de Galati University of Galati. Fascicule XX, Sociology. Roumanie. No 16 (2021). Published 2022–03–07. P. 155–165. URL: <https://www.gup.ugal.ro/ugaljournals/index.php/socio/article/view/5119/4504> (дата звернення: 01.04.2022).

Dimova L., Bacul V. Tourisme historique aquatique dans les réserves de biosphère de l'UNESCO: «Chornomorski» et «Delta du Danube» (recherche du Cercle scientifique «Histoire de Croix-Rouge d'Izmail» de l'université nationale I.I. Metchnikov l'UNESCO pour établir des itinéraires des Hôpitaux flottants de Croix Rouge à Izmail pendant la Première Guerre mondiale) / *Proceedings of the VIII international scientific and practical conference dedicated to the memory of Doctor of Pedagogical Sciences, Professor Vladimir Lvovich Skalkin*. Odesa. 2022. 200–218.

Mudra A. Histoire contemporaine de Croix-Rouge d'Izmail sur les pages des médias électroniques ukrainiennes // The Annals of «Dunarea de Jos» de Galati University of Galati. Fascicule XX, Sociology. Roumanie. No 16 (2021). Published 2022–03–07. P. 185–192. URL: <https://www.gup.ugal.ro/ugaljournals/index.php/socio/article/view/5123/4507> (дата звернення: 01.04.2022).

REFERENCES

Antonenko I. (2016). Kruiznyi turizm v Ukraini: tendentsii ta perspektyvy rozvytku, Melnyk I. (Cruise Tourism in Ukraine: Trends and Prospects of Development, Melnik I.). URL: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe? I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=econ_2016_3_2 (date of access: 01.04.2022). [in Ukrainian].

Vyslovliuiemo spivchuttia z pryvodu smerti Dimovoi (Shutko) Halyny Semenivny – Tovarystvo Chervonoho Khresta Ukrainy. (We express our condolences on the death of Dimova Halyna Semenivna – Ukrainian Red Cross Society). (03.10.2021). URL: <https://redcross.org.ua/2021/10/%d0%b2%d0%b8%d1%81%d0%bb%d0%be%d0%b2%d0%bb%d1%8e%d1%94%d0%bc%d0%be-%d1%81%d0%bf%d1%96%d0%b2%d1%87%d1%83%d1%82%d1%82%d1%8f-%d0%b7-%d0%bf%d1%80%d0%b8%d0%b2%d0%be%d0%b4%d1%83-%d1%81%d0%bc%d0%b5%d1%80/> #Text (date of access: 16.01.2022). [in Ukrainian].

Dimova, L.S. (2020). Mizhdystsyplinarnyi pidkhid v prohramakh mahisterskoho rivnia z vykladannia druhoi inozemnoi Movy zi spetsialnosti 242 Turyzm. (Interdisciplinary approach in Master's-level programmes in Second Foreign Language Studies with Specialisation 242 Tourism). *Odesa National University Herald. Series: Geography & Geology*. V. 25. 2(37). Odessa. 325–335. [in Ukrainian].

Kornilova V.V. Suchasni tendentsii rozvytku kruiznogo rynku svitu (2018). (Current trends in the development of the cruise market in the world). *Economic science. Investments: practice and experience*. 5. 20–25.

Kruizam v Chornomu mori buty. (There should be cruises in the Black Sea). Sait Infolotu URL: <https://infolotcruises.com/ua/news/view/news-black-sea> (date of access: 31.03.2022). [in Ukrainian].

Liakhovska, O.S. (2021). Kruiznyi turizm v Ukraini – turystychna biblioteka InfoTour.in.ua. (Cruise Tourism in Ukraine – Tourist Library InfoTour.in.ua). URL: <https://infotour.in.ua/lyahovska.htm> (date of access: 01.04.2022). [in Ukrainian].

Mykhailova, Yu. V. (2009). Obespechenye ustoichyvoho funktsyonyrovannya sudokhodnykh predpriyatiy na kruiznom rynke Chernomorskoho rehyona (Ensuring the sustainable functioning of shipping companies in the cruise market of the Black Sea region). YPRÖY NANU. Odessa, 289.

Nezdoimynov S., Andreeva N. (2014). Morskoi kruiznii byznes kak vektor mezhdunarodnoi yntehratsyy morekhoziaistvennogo kompleksa Ukrainy. (Sea cruise business as a vector of international integration of the maritime complex of Ukraine). *Economist*. 2014. 7. 43–45.

Nezdoimynov, S.H., Andreeva, N.M. (2013). Kruiznyi turizm v konteksti Morskoi doktryny Ukrainy (Cruise tourism in the context of the Maritime Doctrine of Ukraine). URL: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe? I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=econ_2016_3_2

T=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Mre_2013_4_12 (date of access: 01.04.2022). [in Ukrainian].

Prohrami YuNESKO «Liudyna i biosfera» – 50 roki! (2021). (UNESCO's «Man and the Biosphere» Programme is 50 years old!). NASU New. URL: <https://www.nas.gov.ua/EN/Messages/Pages/View.aspx? MessageID=8470> (date of access: 01.04.2022). [in Ukrainian].

Topchiiev O. H., Sych V. A., Yavorska V. V. (2020). Napriamy systematyzatsii rekreatsinykh blah (Directions of systematisation of recreational goods). *Odesa National University Herald. Series: Geography & Geology*. V. 25. 2(37). Odessa. 199–212. URL: <http://visgeo.onu.edu.ua/issue/view/13120> (date of access: 31.03.2022). [in Ukrainian].

Chernomorskyi biosfernyi zapovidnyk, Ukraina. YuNESKO. (2023). (Black Sea Biosphere Reserve, Ukraine. UNESCO) URL: <https://www.unesco.org/en/biosphere/chernomorskiy-biosphere-reserve-ukraine> (date of access: 15.04.2023). [in Ukrainian].

Shyshkina R. P. (2008) Hovoriat zabittii heroy. (They say forgotten heroes). *Kurer nedely. Yzmayl*, 05.04.2008. [in Russian].

Danube Delta – UNESCO World Heritage Centre. URL: <https://whc.unesco.org/en/list/588/> (дата звернення: 15.04.2023).

Dimova L. (2021). Recherches historiques du Cercle scientifique d'Odessa «Histoire de la Croix-Rouge d'Izmail». *The Annals of «Dunarea de Jos» de Galati University of Galati. Fascicule XX, Sociology. Roumanie*. No 16. 155–165. URL: <https://www.gup.ugal.ro/ugaljournals/index.php/socio/article/view/5119/4504> (date of access: 01.04.2022).

Dimova L., Bacul V. (2022). Tourisme historique aquatique dans les réserves de biosphère de l'UNESCO: «Chornomorski» et «Delta du Danube» (recherche du Cercle scientifique «Histoire de Croix-Rouge d'Izmail» de l'université nationale I. I. Mechnikov l'UNESCO pour établir des itinéraires des Hôpitaux flottants de Croix Rouge à Izmail pendant la Première Guerre mondiale). *Proceedings of the VIII international scientific and practical conference dedicated to the memory of Doctor of Pedagogical Sciences, Professor Vladimir Lvovich Skalkin*. Odessa. 200–218.

Mudra A. Histoire contemporaine de Croix-Rouge d'Izmail sur les pages des médias électroniques ukrainiennes//*The Annals of «Dunarea de Jos» de Galati University of Galati. Fascicule XX, Sociology. Roumanie*. 16 (2021). 185–192. URL: <https://www.gup.ugal.ro/ugaljournals/index.php/socio/article/view/5123/4507> (date of access: 01.04.2022).

Надійшла 14.05.2023

L. S. Dimova,

V. V. Yavorskaya

Odessa I. I. Mechnikov National University,

Department of Foreign Languages of Humanitarian Faculties

Department of Economic and Social Geography and Tourism

24 /26, French Boulevard, Odessa, 65058, Ukraine

2, Champagne Lane, Odessa, 65058, Ukraine

dimova.larysa@onu.edu.ua, yavorskaya@onu.edu.ua

HISTORICAL CRUISE TOURISM IN UNESCO BIOSPHERE RESERVES: «CHERNOMORSKIY « & «DANUBE DELTA»

(cooperation of the Scientific foreign languages Cercle in honor of the Honorary President Mrs Halyna Semenivna Dimova (Shutko)»History of the Izmail Red Cross» and the Faculty of Geology and Geography of Odessa I. I. Mechnikov National University)

Abstract

Problem statement and Purpose.

The south of Ukraine has unique natural and historical treasures. The article analyzes the possibility of combining natural resources included in the World Network of

UNESCO Biosphere Reserves and forgotten facts from the international history of the First World War, which took place in their water areas and adjacent territories, in cruise tourism. Taking into account the interest to the French language of the participants in the educational process, the Faculties of Romance and Germanic Philology, History and Philosophy, Geology and Geography, International relations, political and social studies the Circle explores various issues, including historical cruise tourism. **The purpose** of the article is to analyze the possibilities of combining the use of the direction of historical tourism of the work of the Scientific Circle related to niche local cruise tourism, the study of the possibility of including accumulated historical facts in the development of tourist routes of the domestic and international level within the interdisciplinary context of the French-language training of masters in the specialty 242 Tourism, specializations tourist service, with an orientation to the modern market of educational services. **The task** is to solve theoretical issues, in particular, to reveal the essence and content of local historical niche cruise tourism, the possibility of including local heroic historical heritage in existing cruise routes, both national and international, with scientific coverage and publication of the article in a specialized scientific publication on the specialty 242 Tourism.

Data & Methods. The material is archival documents and publications of researchers-historians, local historians and museum workers of Odessa region, french language scientific academic publications of international official websites, where scientific international publications of the Circle are posted, which can be used by master's, learning French. Since 2013, the Interdisciplinary University Circle in Foreign Languages «History of the Izmail Red Cross» began its activities thanks to the initiation and assistance of its Honorary Chairman (according to the European tradition – Honorary President) – Halyna Semenivna Dimova (Shutko), Chairman of the Izmail Organization of the Red Cross (2002–2018), Member of the Board of the Odessa Regional Organization of the Red Cross of Ukraine (2002–2018), holder of the highest distinction of the Red Cross Society of Ukraine – «Vis Humanitatis!», Honorary Distinction of the Odessa State Regional Administration, other awards. In 2021, unfortunately, she left this world, but her name continues to live in the activities and name of the Circle. Methods of analysis, analogy, deduction are used, as well as the axiomatic method and philosophical methods of explaining the inconsistency and complexity of the development of intercultural interactions.

Results. The use of the Danube Delta and the 0-kilometer of the Black Sea for the development of historical cruise tourism on the principles of active promotion of the preservation of historical heritage, creating a sense of pride and responsibility among the local population, which coincided with the scientific research of cruise tourism at the second (master's) level under the guidance of the Department of Economic and Social Geography and Tourism, which in the longer term can contribute to the development of the Tourism Development Program based on the use of this unique historical heritage of the area. The project of historical cruise tourism in the UNESCO biosphere reserves of the South of Ukraine of the Scientific Circle «History of the Izmail Red Cross» together with the Department of Tourism can become a unifying project, which will allow to present an original domestic tourist product. This will increase the economic component, a new impetus for the development and renewal of territories. In peacetime, it is Tourism, that will allow us to revive our country.

Keywords: historical cruise tourism, Scientific foreign languages Circle «History of the Izmail Red Cross», UNESCO Biosphere Reserves: «Chernomorskiy» and «Danube Delta», niche segments of cruise tourism, specialty 242 Tourism.